Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1925 шера денз ◆ ШОЛТТА, 16 ЯНВАРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 7 (5573). ◆ Мах 3 коп.

ХІАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГІА ХИЛИЙТА!

Цхьайтталагіча пятилетка хьалхарча шера Нохч-Гіалгіай гіишлош управлене специализировани СМУ-10 гіишлошъеча участкашта юкъе ярхьаьчаш социалистически яхье хьалха латташ чаккъхьалар прораб Ярешханов Супьян керте латтача участка коллектив Діадахьа шера цо кхоачашдир 127 эзар сома маьхьа гіишлошмонтажни балхаш, уж хул планах лаьрхіачул дика дукхагіа.

Хіанз участка гіишлошхошта хьалъеш я Грозненски нехкдаьлта институт лаьрхіа йола дешара - лабораторни корпус.

Дика къахьегаш хьабоагіа ухказа, мастер Булчаев Нажмудин, монтажникаш Махмадхаджиев Бек, Бесчастный Сергей, Бейгул Владимир, Рассошанский Сергей, каменщик Ичаев Мохьмад, кхыбараш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) прораб С. Ярешханов, мастер П. Булчаев, монтажник Б. Махмадхаджиев, каменщик М. Ичаев, монтажникаш С. Бесчастный, Б. Бейгул, С. Рассошанский.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кердача толамашка

Дикачи къахьегама толамашца чаккъдаьккхар діадахьа 1981 шу СССР 50 шу дилара цІерагІча Грозненски химически завода ремонтно-механически цехерча коммуниста Кащуба Виктор Пантелеевича кулгаллеча бригадо. Цхьайтталагіча пятилетка хьалхарча шера план цар кхоачашдир Сийлахьбоккха Октября 64 шу дузача дийнахьа.

Хіаьта баьккхача толамах кхоачам ца беш кердача шера кхы а дикагіа къахьегаш хьалоагіа йа коллективо. Цхьаькха смена діаяхйгаш укх шера — йоах завода парторганизацие секретара Жариков Владимир Викторович, — коммуниста Кащубас кулгаллеча коллективо шиг норма 115—120 процент кхоачаш ца еш.

СССР хьаьл 60 шу, Нохч-Гіалгіай автономе 60 шу, нохчийн гіалгіаьн шоай лоламагіа Россеца юкъебаха 200 шу дизар дездара яьрзачча социалистически ихьа юкъебаха кхы а доккхагіа декхараш тіаийцад бригадо. Цхьайтталагіча пятилетка хьалхарча шин шера план 30 октябре кхоачашъе лаьрхіад коллективо.

Х. ШАДИЕВ.

ЙИЛЛАЧА ХАНА ЙИСТЕЯХА ГІИШЛОШ

Хаьмъин доттагіала орден леладча Нохч-Гіалгіан гіишлон управлене болхлоша, инженерно - техникаш болхлоша, гіулаверча наха тіаийца социалистически декхараш.

Нохч - Гіалгіай гіишлон управлене организацийн предприятийн коллективаш дика кийчо еш я Советски Социалистически Республикийн Союза 60 шу, Нохч-Гіалгіайчен автономе 60 шу, нохчийн гіалгіайн шоай лоламагіа Россеца юкъебаха 200 шу дуза цІейш дездара. КПСС XXVI съездо баьгаьлъьккха программа кхоачаш а еш, управлено коллективе яьштіаьлъдалар дукхагіа гіишлош хьал а еш, ун дикагіа хилийта, къахьегама оьсарле гаьнъа гіишлон материалаш энергетически ресурсаш кхос.

Генподрядагіа гіишлош хьальяра цхьайтталагіча пятилетка хьалхарча шера план зевал яьлла, 14 декабре, кхоачашйир, планагіа лаьрхіачул совгіа лайда йийар 2,5 миллион сомах, шоай низаца гіишлон-монтажни балхаш дера шера план 21 ноябре кхоачаш а яь, планагіа лаьрхіачул совгіа дех гіишлон баллаш 3,8 миллион сома маьхьа да.

Шийна карарігіийна толамаш діако а кіоагідара Нохч - Гіалгіан гіишлон управлене коллективо тіаийцад пятилетка шоллагіа шера социалистически декхараш:

ГІИШЛОШ ЯРА:

— генподрядагіа гіишлош яра цхьайтталагіча пятилетка хьалхарча шин шера задеш 20 декабре кхоачашъе, планал совгіа 3,5 миллион сомах лайда эца, ніаьта шоай низаца гіишлош яра план 15 декабре кхоачашъе, планал совгіа 5 миллион сома маьхьа гіишлон баллаш кхоачашде;

— біарчча дехьа хьийцача оттавъ товарни гіишлон продуцца план 28 декабре кхоачашъе;

— наьхьа чубала шіаношъ хьалдара план 25 декабре кхоачашъе, планал совгіа 3 эзар квадратни матр шіаношъ діададе, шера нерта квартіалашка тела довгіаш дога шіаношъ эксплуатация діатела.

— хьалдарча ах шера гіишлон-монтажни болхаш заданни шоай шіаношъ діадаьлъ планаш толаме кхоачашъе, планал совгіа 8,8 эзар квадратни матр хуьла шіаношъ нисдеш.

— Грозненски Октябрьски районна 5-на горбольницера дикаьхьа 375 унаьсо йийца нийна хургіаьлла йола поликлиникан. Заводски районна 4-ча горбольницера 240 коечи йийца нийна хургіаьлла стационарни хьалдарна ах шера хьалъеш вийна.

— Ножа кхаа за ниецача Бераштера 280 матери йийца хургіаьлла хьалъера план 25 декабрьан 1990 [illegible] йийца юкъеъарча образованийн [illegible] хьалъера план цхьаьнагіча сентябрьан [illegible].

— [illegible] йийца гіишлош 0,5 процент [illegible].

— [illegible] Дагестанан гіишлон управлене [illegible] производстване [illegible] 0,1 процент [illegible].

— [illegible] 0,9 процент [illegible].

— [illegible] 5 эзар сома ма ниеда бе.

— Хаьмъин Доттагіала орден леладча Нохч-Гіалгіан гіишлон управлене коллективо [illegible] Дагестанан гіишлон управлене [illegible].

Хаьмъин Доттагіала орден леладча Нохч - Гіалгіан гіишлон управлене профсоюзни йийца [illegible] дицца а дицца тіаийцад социалистически декхараш.

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ:

— производственни мощносташ дикагіа лайда ийбар, производстве торонаш оарцагіьлъарча чотагіа товарни продуцци арахецара а из маьхьара йиллаьр а шера план 28 декабре кхоачашъе, планал совгіа 70 эзар сома маьхьа продуцци арахецара;

— гіишлон индустріа предприятийна къахьегама оьсарле планагіа лаьрхіачул 0,8 процент ланъе, оттавъ зеденагіа лаьрхіачул 26 эзар сома дукхагіа лайда йийцаш;

— цхьаьнагіча натегорна йола продуцци 2930 эзар сома маьхьа арахецара, арриг а арахецара продуцца цун боарам 32,2 процентера діаяхийтіа;

— бригадни подряда методагіа 700 эзар сома маьхьа ешийбетана изделеш конструкцеш арахецара.

ТРАНСПОРТЕ:

— маьхьаш діа-ъъа дезьяра план 28 декабре кхоачашъе, шу чаккъдаьлъа цу юхаийсача хана планал совгіа 15 эзар тонн гіишлон материалаш діа-ъъа хьаьл;

— автотранспорт балха арахецара коэффициент планагіа лаьрхіачул — 0,1 процент ланъе;

— 15 эзар сома маьхьа дехьара-сиъъаьлъ материалаш ихьа;

— къахьегама оьсарле пенсийна заданни 0,9 процент тіаийцийнаьлъ;

— планагіа лаьрхіачул совгіа 5 эзар сома ма ниеда бе.

— Хаьмъин Доттагіала орден леладча Нохч-Гіалгіан гіишлон управлене коллективо [illegible] Дагестанан гіишлон управлене [illegible].

Хаьмъин Доттагіала орден леладча Нохч - Гіалгіан гіишлон управлене профсоюзни йийца [illegible] дицца а дицца тіаийцад социалистически декхараш.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Толаме чаккъдаьккхар цхьайтталагіча пятилетка хьалхарча шу «Госнохсельхозтехникан» чуйоагіача Аргунски транспортни предприятийн коллективо. Діадахьа шера цхьаьнагіча квартале социалистически ихьа итогаш йича йийцаш мехкарча «Госнохсельхозтехника» предприятийна юкъе хьалхара моттиг елар Аргунски транспортникашта. Цу совгіато дог урнотгадаьча коллективо лаьрхіар ихьа а дикагіа къахьегаш. Иштта дика къахьегарга хьежжа хилар планоан хьоахамаш. Палоан доходе план 2142 эзар сом долча, тіехкхоачашйир 150 эзар сома.

Предприятийна доалахьа я 210 муьхь ихьхьа автомашин. Царех біаь беда муьхь ихьхьа «Камазаш» «Зилаш» я. Цар муьхь ихьхь районера боахамашка а, республика ихьча районашка, а. Къахьегаме къоьсам лоаттабечарна юкъе пиццаторашца ба водителаш коммунисташ Шахбиев Сурко, Арцуев Гелаш, Халидов Абуали. Цар тіахьийхар шоай новкъостий контейнерашца муьхь діаккхьхьача кердача методагіа къахьегара.

Цу методагіа къахьегар бахьан долаш, болама пиццаторашца ихьа а тхьоь итт водитело а шера план кхоачашйир. — Сийлахь - боккха Октября 64 шу дузача дийнахьа.

— Дукха ба тха предприятийна хьоахам телаш бола водителаш, — йоах парторганизацие секретара З. Б. Шахидова, — Масала, водителаш — Таиров Ваха, Приеханов Харон, Дедов Виктор, Алиев Идрис, Умаров Майрбек, Эскиев Сайпуди, ихьыбараш хіанз февраль бетта чотагіа къахьегаш ба.

Массаза я автомобилиташца къоьсам лоаттабу шоай автомобилех дикагіа пайда эцара, производстве эффективность ланъьяра, бензин ихьдара, техникаца ремонт сихагіа яра. Иштта къоьсам лоаттабар бахьан долаш духхьал соалха 11 бетта 80 эзар сома пайда бир.

Аргунски транспортникаша дика ихетаду, ихом бар, хьурмат дар тахаьрча дено діадехаш дар долча. Цудухьа раьъа хинна тіаийцар цар «Бийдал, Йовхал - энергетически, ихьшола материальни ресурсаш ихоира, царех дикагіа лайда эцара болх тоьбара хьалхехьара» КПСС Центральни Комитетен СССР Министрийн Советен соцам.

Діадахьча шера предприятийна ихьдир 75 тонн дизельни доагор, 72 тонн бензин, иттех тонн хьамча. Предприятийна хіанз хьалъяйоалаш латт «КаМАз» ихьча автомобилашта технически гіулаьхх дергдолаш йола станци. Цу гіулаьхх торо хулийтаргъя кулгаьлла деча халача балхашта механизацин автоматизаци е.

Укх деношка предприятийна интернационалиъ коллективо тіаийцар доккхий социалистически декхараш. Цар лаьрхіад пятилетка шин шера план СССР 60 шу, Нохч - Гіалгіай автономе 60 шу, нохчийн гіалгіайн шоай лоламагіа Россеца юкъебаха 200 шу дузача денга ихьчалехьа кхоачашъе.

Транспортникаш шоаш тіаийца доккхий декхараш толаме ихоачашдергхиларах дог тийша ба.

А. МУЦУРАЕВ.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ПРОФСОЮЗИЙ ЮКЪАРАСОЮЗНИ XII ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Селхан-Чюзане Я. И. Ленина цІерагІча культура Дворец хилар Нохч-Гіалгіай профсоюзий юкъарасоюзни XII областной конференци.

Конференце дийцар уьш лоцехьара деношш:

1. Профсоюзий Нохч-Гіалгіай областной совета баьхах йола отчет КПСС XXVI съезда решенешна хьежжа дола профсоюзни организацей деккхаранш.

2. Облсовпрофа ревизионни комиссе отчет.

3. Профсоюзий областной совет харжар.

4. Облсовпрофа ревизионни комиссе харжар.

5. СССР профсоюзий XVII съезда делегаташ харжар.

Профсоюзий Нохч - Гіалгіай областной совета баьхах йола отчетни КПСС XXVI съезда решенешна хьежжа дола профсоюзни организацей деккхаранш дуьйцаш доклад йийр облсовпрофа председателе Г. Г. Олейникова.

Облсовпрофа ревизионни комиссе отчет йийр ревизионни комиссе председателе М. И. Тропинас.

Докладаш юьйцаш хинача, пречешна къамаьлаш дир: В. И. Дубкова — мехдаьлъта газовни промышленностан профсоюза обкома председателе, Н. И. Федерникова — В. И. Ленина цІерагІча ГПИЗ воккхагіча оператора, Социалистически Къахьегама Турпала, В. И. Остапенкос — «Красный молот» заводкома председателе, Х. А. Хасарова — № 1572 йолча автоколонна водителе, Л. Ю. Нальгиевас — Налранопсан трикотажни фабрика швеис-мотористкас, профгруппорга, И. В. Полушкина — порта болхама болхлой профсоюза обкома председателе, В. Е. Колодяжнайс — трамвайно-троллейбусни управлене водителе, В. Ф. Кулаченковас — «Молочный» совхоза хьихарч деллечо, М. П. Павлова — ЧИГУ ректора, К. И. Мусаева — туризман экскурсийн областной совета председателе, М. М. Междуйовас — медицински болхлой профсоюза обкома председателе, С. Г. Бариниковас — «Путь к коммунизму» колхоза молочнинчас, Г. Х. Эльмурзаева — ВЛКСМ обкома хьалхарча секретаре.

Конференце шийла хьамаьлъ дир КПСС обкома председателагіча секретаре Л. Д. Матмадова.

Конференце йолаш юкъеъ лаьцар КПСС ЦК [illegible], парте Нохч-Гіалгіай обкома хьалхарча секретаре А. В. Власова, Нохч - Гіалгіай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателе Х. Х. Бокова, республика Министрийн Совета председателе М. А. Керимова, КПСС обкома секретараша М. О. Бузуртанова, Я. И. Дмитриенкос, ВЦСПС орготдела сектора завехьуьйцаш Г. А. Кривцуна.

Конференце хиначарна КПСС обкома, ВЦСПСа тешам белар республика профсоюзни организацей, діаяхийтіа йодача хана а парте тешаме гіоначий хургіилара, шоай дерриг низаш тіаийцаш, хьаьнар КПСС XXVI съезда историческийн решенешна, цита КПСС ЦК Генеральни секретара нов Л. И. Брежнева льча. Отчетни - докладдара положенешна йийцаш, тоьхьаме кхоачашъьара діалургхилара, вай мехкан коммунизм хьалъяра программа вахаре кхоачашъеча шоашкара доагіа даьъа юкъехьырхилара.

Конференце тіаийцар боагіаш бола соцам.

Конференце хержар облсовпрофен ревизионни комиссен керда составаш СССР профсоюзий XVII съезда делегаташ.

Облсовпрофа кердаш состава пленум хилар. Облсовпрофа председателалла хержар Г. Г. Олейников, секретараш — Б. Х. Альтуразиев, З. А. Ахмадова, облсовпрофа общественни лаьцъе секретаралла хержар Т. М. Муслиева.

Ревизионни комиссе сагелаш а хилар. Комиссе председателалла хержар Р. А. Жильцова.

Колхоза доакъарийн цех

Сунженски районна «Путь к коммунизму» ихьча колхозе доакъар кийчдеча комплексина юкъе доакъара цех я. Цун барти цхьоагіон йолча коллективана кулгаллеш ва Костоев Уматтиран Цица хіара дийнахьа 5—6 тонн гранулаш ю чах концентраташ ихьы хіамашн а етташ. Царех совгіа ну доакъара цехе хіара дийнахьа 20—25 тонн платта концентраташ а кийчъю. Царех итт тонн болхача фермашка діаяхьийт, хіаьта юхеиссараш — «Сунженский» совхозе чуотгаллаьлъ лаьгача хьайбашта.

Доакъара цехе хьилар 21 ходеш къахьет механик Дремлюга Михаила, доккъар хьагіаргъеллача механизатора Попов Михаила, болхлоша Архипова Валентинас, Цаленко Георге, Шевцов Николая, Колдаевсан Анастасе, кхыбараш.

Діахьа шера [illegible] болх бейш я доакъара цех.

С. КОРАБЛИНОВ.

Котало даькъала хийла

Діадахьа шу «Грознефтеоргсинтеза» ихьча объединене предприятийна механизацийн продукташ дикагіа хьаьр дукхьа хьилара къоьсам лоаттабаь шу дар. 3,5 миллион сома маьхьа арахецийн дикагіа сийлахьча Знамяца белгаллъяккха продукци. Шера планыл совгіа маьхьара ихькхий 2,1 миллион сома маьхьа продукци. Толамеча болха юкъе діамита дикгіа лаьцадац СССР 50 шу дилара цІерагІча химически, В. И. Ленина цІерагІча, И. Анисимова цІерагІча мехкдаьлта чаккъдоахача заводий, производственно - товарни контора, хіаьта иштта ремонтно-механически предприятийна йолча подразделений, центрально - приборорементни мастерской, специализированни ремонтно - механически завода коллективашна.

Цар а кьыча а цифрах цІерашъ ихьар укх деношка партийно - болхама активе собране доклад ийча «Грознефтеоргсинтеза» ихьча объединене генеральни директора Ищенко Геннадий Алексеевича.

Социалистически ихьхьа хьокхамаш ахтара дикагіа да производственно - товарни контора къахьегамхой. Цу коллективашна ешийбаьлъ объединене карара кара тела Цебайраьх.

Докладах лаьца къамаьлаш дир Анисимова цІерагІча завода партийна секретара Дацаев Салмана, производственно - товарни контора оператора Маслова Лидас, Ленина цІерагІча мехкдаьлта чаккъдоахача завода директора Мулин Анатолас, кьычар. Цар дийцар къоьстадаьъа диса дешаш, дукхьа предложенеш елар къахьегама оьсарле лаьхьарна продукци арахецара діадедар лоаттабаьр тіаьрзаьъ.

1982 шера плян СССР хьаьл 60 шу дуза да [illegible] ихьчалехьа [illegible] 200 шуьн дезьяра баьхьа [illegible] болгіаьрг пакъабатар дуьхьа.

1982 шера плян СССР хьаьл 60 шу дуза да [illegible] ихьчалехьа [illegible] 200 шуьн дезьяра баьхьа [illegible] болгіаьрг пакъабатар дуьхьа.

Я. БУБНЕНКО.

МАСТЕРСКЕНА ЧІЕГА ТЕХАБ

[illegible]

М. ХАМАТГАЛИЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТІАИЙДУ СОЦАМАШ КХОАЧАШДЕЛГА — КЕРТТЕРДАР

Меъка хьалхашка латта деккхий а чоалхане а социально-экономически декхараш кхоачашдера дІахо тоабе беза партийни организацей берриг организаторски болх. Из положени тоадамболлаш а къаьгга а белгалъяьккхий КПСС XXVI съезда документашца тІа, цул тІехьаГІа парте Центральни Комитето тІаийдаьча соцамаш тІа. Парте хІара ший организацеграра, хьадех болхамеи культурни строительствана кулгалдара эффективность лаьхьелга, ший балха стиль а методаш а тоаелга.

Партийни организацей балха эггара лоарХІаметІа йолча оагІоет цаІ я де тІаийцар кхоачашдера хьаданна тІаьхьожам лоаттабелга. Из дІадехаш ба КПСС ЦК тІаийца «КПСС XXVI съезда решенешка хьежна тІаьхьожам лоаттабари тІадиллар кхоачаш миштта ду хьажари дІахо эрганоачаш тоадарах» болча соцамаш.

Цу документо хьалхашка уьмтаду декхараш кхоачашдера тІаьлеста ба буруо тохара балхий Малгобекски управлене партКома берриг болх.

Партийни комитето, бюро, юхьхьанцарча а цехови а парторганизацешца, партгруппаш тІаийду соцамаш, къаьхьеамхошкара уха заявленеш, письмош вІашагІа а тоге, хоадамболла организационно-политически мероприятеш уьмтаю оаха. Царга хьежожа де дезар а белгалдоаккх, из кхоачашдера хьаъоастаю, дош кхоачашделга каха тІадулл. Масала, 1980 шу чакхдоаллаш хиннача партийни собране коммунисташа шоашта тІера бехк а ца боаккхаш дийцар предприяте планови заданеш кхоачаш ца елгах, цхьайолча участкашка къахьегама дисциплина лохъеннилгах, балха тІа аварш, бракаш хулгах, цхьаболча специалисташа шоай бехкто-кхам лохбаьлгах.

Цу собране тІаийцача соцамо партКома тІадиллар белгаллаьха кхоачамбоапараш дІадоахилга. Хьалхашка латтача денхаршца хьежожа партКомо эргабаькхха тоабир организаторски, политмассови, кадрови болх. Керттерча специалистий а юкъерча звеной кулгалхой а бехкто-кхам айбир, цхьабола ледарло гайъл ГІулакхера на балхара дІа ца баьхача баланзар. Коммунисташа парте Уставо а Программо а дІадехар миштта кхоачашду хьожаш партийни собранешка кает-каетн лолугІар. КІоарга сиважинаш йовхача деннд, а бус а тІаьхьожам лоаттабеш хилар опыт йолча инженерно-технически балахой. Массайолча буроийшка хьожабир балхах дика нахеташ бола специалисташ. ЧІоаргІа теркам тІаухийташ кийчйора чакхйоахар партийни собранеш. Укхаза сш хиннача докладашка дуккагІа дувцар балха тІа дола кхоачамбоапараш. къоастас еза проблемаш. Уж ГІулакхаш чакхдоахача дикка повкъостал лар тхона «Грознефть» объединене кулгалхоша, республикерча ІІилмахоша.

Ишшта баьча организаторски балхах беркат даьннилга хьахьекхар 1981 шера даьхача хьоккхамаша. ПланагІа шера 20200 метр буруо тоха дезаш хиннача 20877 метр буруо тохар. 10 скважина болх бе йолаелийтар планагІа 3 скважина мара йоаннча Тха буруо леттарашта боккха лоарХІам болаш ГІулакх каратІаьнчад — цар Чечен-Балкхарой республика территоре тІа мехкдаьтта довлла керда моттиг хьайийлаш. Из толам баьккхар я коммуниста А. З. Галаева кулгалду № 19 йола бригада.

ДІадахача шера кІезигагІа хилар аварш, брак, лакхъелар къахьегама овсарле. Коллективе баьккхар ВУЗаша, техникумаша авахийна специалисташ. УБР-е тоаделар къахьегама хьалаш, вачтаІна нах шоай хиннахьа дІакхувилгга аІаштІехьдаькхар, столовеш дикагІа болх бе ялар.

Хьалха болхлой производстве лозабеш моттигаш хулар тха. Цу ГІулакха тІехьарча хана чІоагІа уйла еш хилар УБР партКом а администраци а. Дуккха нах аІаштагІа а теха хиннача партКома заседане ціенхаштта дийцар къахьегам техника кхерамзе дорасла аІаштІехьдоккхар. Цу ГІулакхага хьожача комиссе, цулгалхой бехктокхам айбелга хьадийхар. Объектай кхерамзе миштай хьожаш хІара кІира тохкамаш делга лахоп а хиннА дІаттар. Баьча балхага хьежжа 1981 шера нах балха тІа лозабелга тха упроблене дикка лоаделар. Кхерамзе лорарра «Грознефть» объединене кхайкаль хиннача нонирурсе Малгобекски УБР хІара кварталс прилови моттигаш а йоахаш чакхдаьлар дІадаха шу.

Къахьегамхошта салаІа моттигаш аІаштІехьхьхьвац. эсала ба спортивно-массови болх. ахаш хьалха летиьлр тха болхлой. Из критина коммунисташа йоагІаш а пийса а йора. 1981 шера уж дешаш дикагІа ньеставеш хиннадала йиш и ХІана УБР аІаштагІьеллай ший национально-инструментальни ансамбль, декабрь бутт чакхбоаллаш хиннача хьажаре тха самодеятельни коллективе говзала лаьхьа мах бир районни жюре. Хьалъиь йоаладаш латт УБР клуб.

КПСС XXVI съезде къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар, кулгалдара говзал бахьан долаш а доаладаш а директивни указанеш телаРах латташ. Цкъа, де дезаш аьнна тІаийцар лерраГІа а ший хиннахьа а кхоачашделга аІаштІехьдаькхха дезаш. Из указаеи ларде а лувцаш бу оаха болх. АргІан партийни собрани йолча хана оаха массеза а дувц хьалха тІаийдаь хиннА соцамаш миштта кхоачашду. ХІара цехови парторганизацеш, партгруппе де дезар хьадехаш, критика а самокритика а хургІолаш дола хьалаш аІаштІехьдаха гІерт дхо. Цу ГІулакхо новкъостал ду УБР коллективана парте а правительства а хьалхашка уьмтаду боачама, социально-политически декхараш толаме кхоачашдера.

А. ЧИЛИЕВ
Малгобекский УБР парткома секретарь.

Дуккха хана деш В. И. Ленина ціерагІча мехндаьтта чакхдоахача завода парафин орахецача цехе технологически оборудованеча ремонт ю слесарь волаш хьовоагІа Золотарев Геннадий Васильевич. Ший балха тІа цо лакха дикал йолаш, ший хиннахьеи чакхдоаккх тІаийца ГІулакх.

Дукха хо яц. къахьегама дика толомаш дахар бахьан долаш хьалхле лелаеча слесара коммуниста Г. В. Золотаревна «Знак Почета» лха орден сина.

СУРТА ТІА: Г. Золотарев.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

КОСМИЧЕСКИ ТОХКАМАШ

ЭГГАРА ХЬАЛХА ГАЬНАРЧА КОСМОСЕ КХАЬЧАРАШ

Льатта — Венера яхача траССагІа йодаш я хІана укх сахьате «Венера-13», «Венера-14» ихА планеташта юкъе лела советски шш станции 1982 шера март бетта кхоачаргьл уж Утренни седкьата.

«Терра инкогнито» — ишта яр космос лаьттахошта 25 шу хьалха мара доацаш. Эггара хьалхара космоса тохкамхой хилар автоматех. Цар Іочуелар Льаттан лакхерча асмосферах. Мьалха излученех космически аІанарех йола маьхе сведенеш.

Ракетий - носителий низ алсамбаларо, тохкамаш ду оборудованш эргаьлина тоаларо йиш хилийтар космически арсеи гаьнагІара доакъош довза доладала. Эггара хьалхара космически спутник ГІеттачул тІехьагІа цхьа шу соагІа ха яьлча гучаьлар хьалхара искусственни планета а — из хилар «Луна-1» яхача советски автоматически станцех. ХІаьта кхы а массехк бутт баьлча кхоалагІча советски станце йиш хилийтар лаьттанхой Бетта тІехьашкахьара оагІув Лаьттара вайна туш йолчоа віалла тара а ца хилар.

Къаьстта бокиха лоарХІам болаш хилар 1966 шера 3 феврале «Луна-9» оалаш хиннА советски станци духхьашха кІаьдда Бетта тІа Іохар. Станце Льатта Іочуелар бетта тІехеи панорама, хІаьта керттердар дар цо Бетта тІехе кхоачам боллаш чІоагІа а я сомо боаца дема тІо мара цунна тІа хІама а дац пхьаьчо Іилманхошта хеташ хиннараш цо баьлдар.

Автоматий гІонца тІехьагІа а даьд Бетта тохкамаш. советски автоматически «геологаша» Бетта тІунта обращеаш Іокхоачийр Льатта, Льаттара управлени — еш хиннача шиГІагІа лелача бетта роботаш Бетта тІехеи тайп тайпарча моттигашкара грунт миштай хьежар, хІаьта Бетта искусственни спутиншна пийсйир рельефа детальаш. Ерригаш а лаьрхІча космически заман шерашца 29 автоматически станци яхийтай Советски Союз Бетагахьа. ХІаьта а дукха бетта пооблемаш шиГІай хІиларча Іилмо ца кхоастеш. Из да Бетта автоматически тохкамхой дукха балхаш да дІаьхо де еаш яхилга.

Бетта деш доле тохкамаш доладеина ди шу соагІа ха йоаллаьнчаьа хьаІаьттар арГІа пайна эгГара гаьнагІара доацаьхой — Венерин Марсен Пенератеьнара хьалхара старт аьлар 1981 шера 13 февраль «Венера-14» яхаш хиннА шиГІаьнгІа юкъе лела советски станци. Цо станцеи ГІеттачул тІехьагІа ГІеттачул сурташ соа дика дар. Цар тІа. масала, дика кхоачалуш туш ла ненеча доаладаьхча хиннА. Хьаьрчаьнаш. Станцеца регистрацин йирнаш атмосферацара поаздаьдина. Марсо тІа. Масала, ... Марсо ... Бетта ... Марсо ... Бетта ... Марсо ... Бетта

Сийлахьча юбилеяшта накъвадоллхаш

СТУДЕНТАШТА КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАР

Академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта институте плана боьрамагІа тайп-тайпара болх бу СССР хьаьнг 60 шуьн. Нохч-ГІалгІайче ший лоІамагІа Россена юкъеьаха 200 шуьн Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шуьн дизара даха ма доагІаьра накъвадахара тІаберзабаь.

Дуккхача къамий викалех латта института коллектив мехка а Нохч-ГІалгІайчен а вахарера ший деза денош белгалдаха гІерт эггара хьалха идейни кхетам лакха бола, парте гІулакха, коммунизма идеалашта тешшаме бола чІоагІІа квалифицированни инженераш кийчбарца.

80-ча шерашкарча а карарча пятилеткерча а шоай гІулакхий лоархІаме программа санна тІаийцар института преподавателаша, студента, болхлоша КПСС XXVI съезда историческийн решенеш. Съездо вуьзашкара дІадийхал эггара хьалха дешар дикагІа хьехилга, производствацара цар буьлам чІоагІбелга. Инженерашта а доагІаьш доле дуккха йерда деккараш оттадаьд съездо тха кулгалдеча кадраштА хьалхашка: хІанзара экономически кхетам хьахулийтилга; тІадилла гІулакх кхоачашдари дисциплинен майрра хьаувттаеча инициативаш хІамах саккерцен органически цхьана таръергйолаш йола стиль балха тІа кІаштІехьйоаккхилга; идеологически балха дуккха участкаш, сферераш, хувцаденна хьалаш теркал а деш, эргйоахилга.

Уж а дуккха кхыйола а парте XXVI съезда указанеш ларде яхкай XI пятилетке институто бергболча балха плацашта Масала, 1981 шера 7 мае парткомо чІоагІьльча дешаш мел йоаккхача хьана ГНИ студенташта коммунистически кхетам балара комплексин плана тІа белгалъьйй юхьвандарча курсера доладаь пхеагІа курс чакхъяккхалца студенташта идейно - политически, интернационални, къахьегама, нравственни, эстетически, атеистически, физически кхетам балара чакхдоахаргдолча гІулакхий система. Цу тІа хьадда белгалдаьд партийни, комсомольски, профсоюзни, кхыча общественни организацей, кафедрай, деканатин, ректората деккараш.

Берригача идейно-кхетама балха дега меттера дош да коммунистически мировоззренех кхебар. Цу гІулакха керттера дакъа кхоач болх беш Іилмай цхьа доктори 20 кандидати, вешта аьлча, дипломированни болхлой 1977 шера 54,8 процент мара ца хиннача хІанз 63,6 процент болча общественни Іилмай кафедрашка. Цу кафедраша хьадда мероприятеш кийчъьйй КПСС истори, философи, политэкономи, Іилмаи коммунизм хьехача юкъагІа студенташта коммунистически кхетам балара дакъьера КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра чакхъяха.

Уж мероприятеш чакхъяхаро йиш хулийт лекцийн семинарски группайн идейно-теоретически Іилма-методически боарам тІа-тІа дукхагІа тоабе. Хіанз преподавателаша болх дика йаштІехьбаккхарах берригача студенташта первоисточникаш шоаш Іомаю, цар конспекташ а шоаш уьттаю, докладашн рефераташ кийчъю, уж еш группашка, потокашка, хІаьта иштта производственни коллективашка. ТІехь-тІехьа дуьхагІа юкъейоалаеш п общественни Іилмаш хьехара проблемни метод, дешара техническийн средствасхи тоІтара пособеехи пайда эцилга. Студенташта долча новкъостала вуза чурча хьисапагІа кийчдеш а дебадеш а да первоисточникаш Іомаярах, антимарксистеки концепцешта критика ярах дола а кхы тайпа а хьехамаш.

Шерра яьрнай теоретически студенческийн конференцеш яра практика. Масала, дахача дешара шера КПСС историе курс Іомаелга чакхдоьлар «Коммунистически парти—вай ламан хьаьнгал, сий, ахь-ладел» лхаш тема а йолаш парте XXVI съезда хетаяь потокийн конференцеш яра. Цига ла а дийгІа, кийцар 45 студенческийн доклад. Философей Іилмаи коммунизмаи кафедро чакхъьяькхача 11 потокийн теоретически конференце кийцар 54 студенческийн доклад.

Карарча дешара шера хилар КПСС XXVI съезда хеталь, общественни Іилмай, ВЛКСМ историе, дуьнен халкъашта юкъерча катирхой болама проблемаех долча студенческийн балхий IX конкурса I тур чакхйоаккхаш хинна ерригача института студенческийн конференци. Доклади тоъал доккха дакъа юнъарчал доацнаш вай республикина хетадаь да. «В. И. Ленини Къулбаседа Кавказа лоаман паьха самоопределенин» — студент Я. М. Масаров; «Нохч-ГІалгІай халкъ къаман паччахьалкхал хьадар — ленинский къамий политика чакхъяккхар» — студент В. Г. Зязюкин; «Республикерча берригача къахьегамхошта йоазув-дешар Іомадар дуьхьа Нохч-ГІалгІай партийни организаце лоаттабаь къовсам» — студент Н. В. Стельмашонок; «Нохчийн гІалгІайн автономи от. тасечи дегІайоалаечен Нохч-ГІалгІайчен комсомольски организаце лаьца дакъа» — студентка В. А. Дуюнова; «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа «Грознефть» объединенне Іилма-техническийн прогресс сихьар» — студент Г. Г. Исашвили; «Халкъий вежарашка болча дезале 60 шуьн» — студент Н. В. Сидоров; «ДегІаьнча социализма хьалашка Грозный социально дегІайоалаяра цхьайола проблемаш» — студентка М. В. Ушакова, кхыяраш.

Карарча дешара шера чакхйоахаргьа Нохч-ГІалгІайче ший лоІамагІа Россена юкъеьяха 200 шуьн цун автономе 60 шуьн дизара хетаяь Іилман студенческийн конференцеш. Цхьаьолча факультеташка хІанзле чакхъьяьнай уж.

Керттерча моттигех цаІ дІалоаг общественни, техническийн, кхыча дисциплинех занятеш йолча а дешаш боацача а хана студенташта интернационалийн атеистически йаштехьбаккхаро. Институте болх дика беш я вай мехкарчен социалистически содружества мехкашкарчен лоархІамегІарча событешта хетаяь сакъердаме сайренаш хан-хаттаьхьа чакхйоахаш йола интернационалийн доттагІалла клуб. ГНИ студенташа доттагІаьл леладу ЧИГУ а Къулбаседа - ХІирийн Дагестанен цхьайолча вузийн а студенташа цхьана чакхйоах теоретически конференцеш, доттагІалла сайренаш, спортивни мероприятеш.

Преподавателийн а общественни проблемаш йолча а дешаш боацаш а хана студенташта коммунистически кхетам балара гІулаьх тоаде, дезаьча деношта баха ма боагІІара чакхъбахара уж оарцагІбаха.

М. БЕЛЯЕВ,
ГНИ партийна секретаре идеологически балха заместитель, доцент.

Дикача нахах

НАХА СИЙ ДУ ЦУН

Къахьегамн ветеран, коммунист Матагов Мохьмад дуьхьашка біаргавайра сона Падтеречни района «Верхнепаурский» совхоза механически мастерске заведующе Масаев Іале набшиете хІанз ду бовзаеча ихоагІІча комсаш леллеча отделенеш механик ва из. хІаьта хьалха тракторийн-хаш леладеча бригадана кулгалдеш пар.

— Атта болх бац механика бар. Поьмха бІаьха опыт йолча, иих бовзаеча саг мара карагІдаргдолаш гІулаьх дац из. Цудухьа хьожавир оаха ихаца та, ньамаьл де хоьш, къахьегама тІера вола Мохьмад механикалла болх бе, бригадира декхараш цо лерттІа ихоачашдеш дале а. Масала, бригадирилла болх баьча 17 шера цо кхедьаьча плата чот тоха йиш йолаш дац. Хіаьта цига цо дика болх баьх хиларах тешал деш я бригадир хиннача хана цунна сина Къахьегама Цієча Байракха орден. — йоах совхоза партийн организаце секретара Махаев Сайпулас.

Вахарах, балхах хаттар дича, шийх лаьца пиггахьа цхьаьна хІама мара алаш Мохьмада, дукхагІа дуьн цхьана къахьегача нахах, коллективах, хьалхашка латтача декхарех.

Мохьмада юртбоахама производстве болх бу 38 шу дальнад. Эггара хьалха алаштта кхойтта шера механизатор йолаш кхьахийгар. Болх бир Казахстане ари дьда лаьтташ карадерзадеча.

— Хьаьнала болх барах сина медаль а я тха Мохьмадага-м, — аьлар Масаев Іале, толаме кхьахьегара« пийна тайнаеча совгІатех лаьца.

— «СССР кхачаш промышленноста отличник» яха Знак сина а ва тха Мохьмад, — тІатехар Іале аьнаеча къонча токара комсомольца Масаев Вахис а.

Иштта доннхал а деш дийцар Матагов совхоза мехкарча инженера Масаев ИбрахІима а, сварщика Турлуев Мовладе а, механика Саиев Мусес а.

Хьаьнала къахьегамхо хиларал совгІа дика дезалхо а ва Матагов Мохьмад. Ялх бер да цун. Дерригаш а балха тІера долаш хьалихувш а дагІа. Масала, поккхагІа вола воІ — Сайд-Мохьмад Серноводскера юртбоахама техникум ньаькха ва. Да механиналла болх бе оттавича цун моттиг дІалаьцар бригаде Сайд - Мохьмада. Шоллагіа вола — Сайд-Ахьмад а совхозе шофер волаш къахьегаш ва. хІаьта кхоалагІа вар — Сайд-Іусман Советски Эскаре ва хІанз. Цунца цхьана, мел дайтача кахьата тІа совхоза вахарах хаттараш ду цо. ЦІаьеча юртбоахама институте деша вахв дага ва Сайд-Іусман.

Хіанз берригА теркам ма хулла сихагІа техника тоаьь яккхара тІабахийта къахьегаш ба цхьоалагІча отделене механизатораш. Хіаьта дика хьокхамаш а гойт. Масала, тІехьаьовлаш йола шинтарь соахка нолбрь бутт чакхбоалаш нийчон мугІаре дІаоттайир цар. Дукха хІама дисадаш тракторашь тоаьь яхара а.

Са тесача деза боад къовлаблаллаца механически мастерске хул Матагов Мохьмад. Ший отделенерча механизатораша тракторашь тоаьь беча балха тІахьожам лоаттабу цо. Цул совгІа, новкъостал а ду нахе дикача хьехамашца.

— Сацар довцаш болх беш я тха отделене мел йола техника Матагов іхо долча механиналла хьожанча деза, — йоах цхьоалагІча отделене управляюще коммуниста Усаев Іусмана.

А. ХАЖМУРАДОВ,
Надтеречни района «Путь к коммунизма» газета корреспондент.

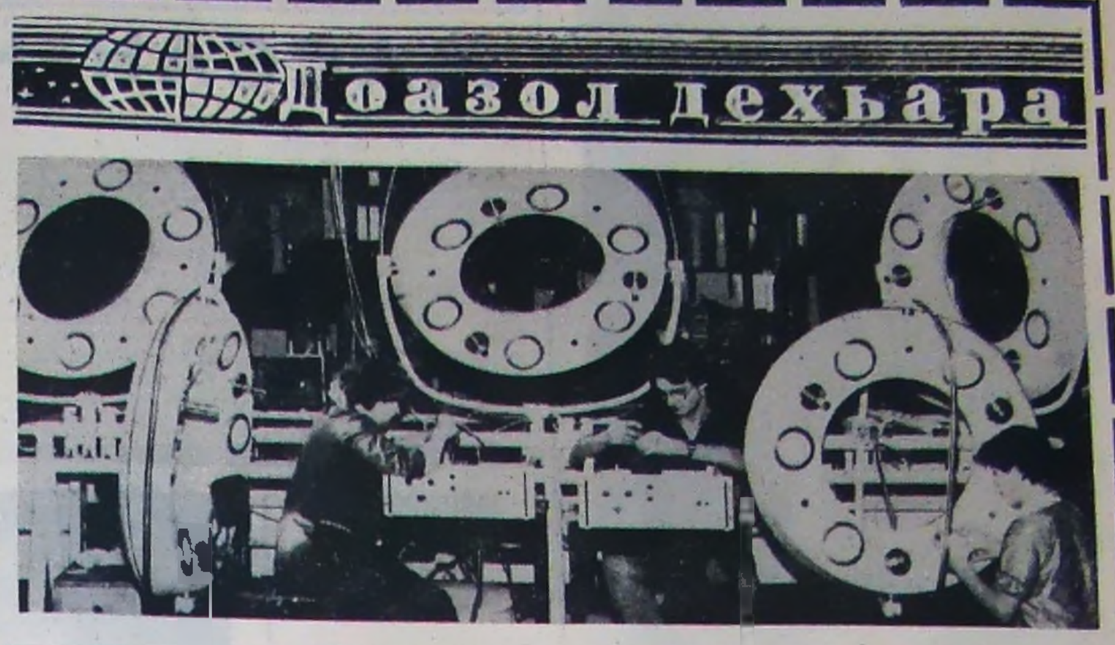

Социалистически

мехкашкара хоамаш

ДОТТАГІЛЕН ГІИШЛОНЕ

Куанчиньк лхача вьетнамски провинце Советски Союза экономически Іилма-техническийн новкъостала хьалъеш латт республике эггара йоккхагІа йола «Фалай» яха теплоэлектростанци. Цо энергеца Іалашъергьа вьетнамски индустре лоархІаме объекташ.

Хьалхара тоқ «Фалай» 1982 шера лургьа, кхо шу дальча из кхоачаргьа проектийн мощностага 610 эзар киловоттага.

Стройке біашагІъеллай вьетнамо-советски доттагІлен клуб, цига уьттаю вай мехка коммунистически общество хьалъеш дахьа тоаьлаш дуьнца вьставнаш, кинофильмаш хьокх, болх беш я эрсий мотт хьеха курсаш.

(АПН).

●

УДАРНИ РЕВСОМОЛЬСКИ

Монгольски Дархани Эрдэнэти яха городаш віашагІа хоттача автотрессана гаьна доацаш хьинаре деш да гІишлошъ́ла балхаш. Уьхаза, Хутуле, советски монгольски специалистнийн цхьана кхийттача низашца хьалъеш латт шера 65 эзар тонн кІир 500 эзар тонн цементи якхха из кхоачаш йола цемент-кІир йоаха завод. Из хьалъе йолаь шу совгІа ха мара еше а нах чубаха цІенош меттел, библиотека, спортивийн зал, клуб а йолаш йолча поселка сибат доалаш латт цун.

Цхьан хана итт эзар совгІа саг вахаргволча Хутулера доррига гІишлон балхаш чакхдаха лаьрхІад 1985 шера. Цемент-кІир йоакхача комплекса эггара хьалхара агрІа эксплуатаце лІалургьа шин шу даьлча. Еррига а болх бе йоаьелча заводо хІара шера 35—40 миллион тугрег пайда бергба паччахьалкхена. Комплекса чуйоагІаргьа 800—1200 эзар тонн кІир шера тергйола механизированийн разряд, дробильно-сортировочийн завод, цемент чакхйоаккхаш йола предприяте, ремонтийн завод, хІаьта иштта Хара яхача хи чура хий хьаувзаш водоводи машиннаьькъа ган.

МСРМ ЦК-ас Хутулера комплекс кхайкайир ударни ревсомольски гІирс ба аьнна. Уьхаза яьржай пятилетка планоан ладанеш ханал хьалха кхоачашъ́ла тІехьара из, віашагІа йохнаш латт «Найрамдал — Дружба» яха интернационалийн бригадаш окипажаш.

(АПН).

●

ТРАНСПОРТИН ИЛЬКЪАШ ДУКХАГІА ХУЛАШ ЛАТТ

«ЛИДР 1981—1985 шерашна социалийн а экономиченийн а дегІаьнра керттерча ньаькхех» яхача сонам тІа лоархІаме мотти кхоачаю эмоционалийн аьнца бовбаш стташ толхаьлчеи йохаьлчеи транспортин коммуникацийн гонреи дегІайоалаьрен бал хашта Лаосен Халкъ-Демократийн Республика хьакхайаьнча 1975 шера декабрь оотта деза мехка кхаметта а оттабаьь, нер да іо а биллиг пан лаьр гаьра цитомер тайп-тайпара ницьа эксплуатаце дІадоннаш 130 гаьрта хІий.

Транспортин ильКъаш дІа хо доханаш латт. ТІехьарча мастерске оотта Савалиаьхет лаьча провинце Чампхон ньа [illegible] ворьІ. Берда [illegible] ІІий, ньаьрий ит тан метраш сингаьрца. Де ваьд цитомеграш ньаьлаш. Цу тайпара балхьаш берригача мелла йолча ду тахан.

(АПН).

Журналиста блокнота тІара

ЦУ ТАЙПАРА ВІАШАГІКХЕТАР ДИЦДАЛА ЙИШ ЯЦ

Монголе гІолла газнаца эзар гаргга километр шикъ бьаьчул тІехьаьІа, сона дайра дуьхьа лоамаш, тамашийна басарийн гамма — іажагІ-бьцдаргІунгара, бархатийнчунгара диньа фиолетовийчунга кхаччилца. Довкъий боса овгІошка дажаш дар жа іулаш, таьнара хьежача листта дІакхийса дада сира тІоІІ хетар царех. Чунхийттача моттигашка, хиш долча лелар тайп-тайпара бесаш дола довхани дІаьха тха дола якаш. Кастаста тха машин хьалхо лелхар надайча, лохорча дегІара йолча монгольски говрий ремошта. Хіаьта «льесалеи немма» — иикал цаІ мара біаргайовнзар. Шоллагіъяр сийрда лак а хьеиха дахчах ньр, дуьхьа сахьаташ доахаш сигала гІолла нікъ а баь Мосиве са кинжка полка тІа латт. Цу бергий кхоллама бесаме біара а хьекаш, сона наст-каста дагаух из віашагІкхетар...

Хилар из Дархане, монголо-советски доттагІлен городе. Монгольски новкъосташа, городерча йийтта общеобразовательни школаех цаІ йолча бархІ шерарча школе вийхар со.

Монголо халкъа образоване система чІоагІІа гаьна ньнай халкъа іоьаьл латтача шерашка. Революци хиллехьа біаьнена юкъера цаІ хулар йоазув - дешар ховш. Хіанз мехка чакхдоалаш латт дешхар а дь тІадоаждадь бархІ шера образовани йоаккхилга. Бахача нахах хіаьта итт эзар сага доархіаш дешархой духхалга диллача (1979—1980 дешара шера из цифра яр 27441) Монголи дуьхьа хьалха я Къулба - Малхбоалеи Азе, Гарггара Малхбоалеи дукхача мехеел а кхыметтел цхьаІолча капиталистически паччахьалкхеел а. Тахан МНР-а хІара виьлагІа йола граждани дешаш ва общеобразовательни школе, профессионально - техническийн училище, техникуме а вузе.

Шк шу совгІа ха эксплуатаце хьанийца школо хьалъьйй советски общестроительни треста болхлоша яхаш дийцар школа директор волча Лхагвас Намжилборама. Треста кулгалхоша хІанз а тІехьа новкъостал ду школана цун еррига боахама проблемаш ихоачашъяра. Хіаьта тІишлошъераш шоаш — уьхаза кест-каста боагІаш а безаш а хьаьший бе. Цудухьа тамаш а яц, школийн сийлен улга тІа дикагІа болча педагогийн дешархойн сурташтА іохке хьалтеха треста управляющи А. В. Веретенеевн Дархангорстрой управлене керттерча инженера В. П. Мордвинен сурташ доахкаш хилар.

Советски организацешкарча тха бувзама ихьа оагІуьв мара яц из. — аьлар Н. Лхагвае. — Тха город хьалъеш, керлача заводийн фабрикийн оборудовани іомае новкъостал деча советски болхлой, инженерий, техникийн бераш дешаш долча школашца а ба тха хадданза бувзам.

Школе болх беш я интернационалийн доттагІалла клуб. Дешархоша іомаю Советски Союзен ихьча социалистически содружества паччахьалкхеийн экономикеи, культурен, цу мехкех лаьца хоза стендаш кийчъю, доттагІалла долча халкъий стихаш йиллеш іомаду, доазол дехьарча кийсархошца письмош дІа-хьа язду.

Школе да шийл опытийн кха, уьхаза дешархоша ихьо помидораш, нарсаш, коарголаш. Уж еррига хІамаш дешархой столове йолх. Школа доазол тІа дІадегІа дагІа эмаш, кхазарийн кІотаргаш, къона гаьнаш. Біайхача мехка, геттара кІезига тІоадал йолча, хІара га — иггахьа Мара хулаш доаца хІама, из ба толам кІезига а боацаш.

...Халкъа образоване хьалха латтача Чаньцлиаьс уроп дІахьош йолча пхьоалагІча «А» классе сотара дийхар муГІаршта юкъе гІолла дІа-хьа а волавенна, берашна иштта язду хьожилга.

Хіаьта шоллагІча «Б» классе советски хьаьшна берашна цІенача эрсий меттала ньлар Гена ячача воатІагІарах дола мультфильмера из ли, цунна тІехьа дека доладелар шоллагІдар. тІаккха кхоалагІдар...

Го дезар берийн дог ураотар, цар гІаддахан иралех доаге біаргаш, цІенача цар уйлавеен дег тІарсн доахаш хинна иллеш.

ТІаккха елар сона сувенир — цхьан школьнийн хоза дахчан ваьнал. Сона йовзаш ийкал ньча кІаьнка цІи. Бакъда чІоагІа баркал оал ал цунна, тІаьна аьлча цун зІамигача кхоллаьмса хьежачу са хагийхо йиш я йиллургйоаца дарханаьн школе хинна минуташ.

Дмитрий ГАЙМАКОВ,
АПН спец. корр.

Улан-Батор — Дархан — Москва.

Доазол дехьара авторашь АПН-а

КХОАНЕ ЙОАЦА САГ

Байнача бетта цкъа чувдар со дикка ха яхача ханал. Іхоалагічох ах доалаш латтар. Со вахача улицалга тІа цІаьхха гучаньлар когех пордингаш а йоахкаш йола лакха зІамига саг. Аравьйна саг а воацаш йолча улица тІа гІолла пордингашца хохкавенна водаш нан из иллин а оалиш. Гаьина дІахоьар цун оаз бус. ЦІаккха а хина довила хІама дар из, пудухьа са а ца тохаденна дІаихийнар со цунга. Из хиннавир іаьрка цІока дола саг. Аз хьаттар цунга, ишта хІама лел ньо ха ихача хана аьнна. Сий ма хулла хоагІа а агІаьзл йоацаш а ньлар ма ньо ар Юхера а цун ший гІулакх ма дий цо лелдер.

«ТІаккха фуд уьхаза лоарІа доацаш?» — цецьаьлар зІамига саг.

«Цхьаьл ма вий хьо улица тІа ха ихача хана. пордингашта тІа а латташ, цу тІа а иллин а доахкаш Хіанз ма?» — кхьаьтар из.

«ТІаккха ньа фуд са дегІарра дезаьл сарра йоа де болх дехьан уьйн ма йиллинаш». — Аьна иннад. Дер хІама ма ваьл іеш ньаьхьаьр чІоагІаьчча ихий чу ма йиллинаш. Болх ворьІ. Из аьнна доадохьна а ма чаьй. Хіаьта де хІама а дан. ТІехьарча болх ворьІ из дийцаьна оаьнаш тІаьнгаш ньаьлаш со йиллинаш де хІама дегІадаьсна пордингашта ньаьлаш. Дуьхьа из ма ньаьлаш. Из ма ньаьлаш. Ца ньаьлаш. Ца тайпара балхьаш берригача мелла йолча ду тахан.

(АПН).

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Эггара дукхагІа иах чувоагІаш йолча общественни организаце — профсоюзнийн — бешш бола наха юкъера болх дика доалуш ба бытовой комбинатерашь ечаьна Бакински завода ихьара ерригача сферашна. Ваьнкоме нах ух шоашто эзар дезаь, предложени йла. Царна хоа уьхаза парга дина лаьуьІаргдолга, хьехар дергдолга [illegible] йаьлаьоцаргболга [illegible] йаштехьбаьккхача болхаьчуьн тІехьаьлаьмо Іалаьшду цун ренгашь ихоачашъяра, хІаьта иштта тІехьаьна продукци арбагІара, предприяте бытовой бытовой гІулакхаш тоаьра [illegible] йо а йиллаьш йаштехьдоаьмаьлиа керттера дар [illegible] долаш долча [illegible] доаьдерна [illegible] ихоачашъяра новкъостал а ду.

Социалистически [illegible] мероприяташ [illegible] тайпаьлаьш тоаьь, [illegible] йаьй [illegible] Из [illegible] гаьра [illegible] профсоюзийн [illegible] ЦК-ан [illegible] совгІа [illegible] сомрестовой [illegible] ЦК-ан [illegible] Ца [illegible] Ца [illegible] Петроььелгаьн [illegible] йаьй. Дерна [illegible] дІа йо [illegible] ЦІаьнгаьш йолча бакинский [illegible] ЦІаьнгаьш йолча бакинский [illegible] ЦІаьнгаьш йолча бакинский

Дукха музеяш хиларна белгала йоалаш я Ленинград. ХІара шера біаьш эзараш хьаьший болгІа Нева тІарча городе шоаш санна кхы йоаьна коллекция йовза. Царех цаІ я — Казански собор хиннача йилла СССР Іилмай Академе лиьнен атенэмаш историе Музей Цун эдаш архитектора А. Н. Воронихина проектаГІа хьалъеь я. хІаьта XIX біаьшере болалуча хІаьрча эрсий классицизма ґІердаьна памятник да ю. Реставраш яьчул тІехьаГІа еррига а юхакердаьккхий экспозиций. дикка чІоаГІа шеръьий атенэма историе раздел.

Музея библиотеке гулдаь да религе, философе, атенэма историех дола 140.000 эзар совГІа книжка. Музея доккха дакъа лоац вай мехка диня духьалара пропаганда деГІаІоалаеча.

СУРТА ТІА: «Дин къаьларча дуйсе пархІата уйлашиг тхаьча экспозицена юхе.

Н. НАУМЕНКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Йовзаш хила граждански оборона

МАССАНЕНА А ХА ДЕЗА ХІАМАШ

Нагахьа санна моллагІча моастагІча пайца ракетоносцеран тІом хьоаьбой вай гражданех хІаравар декхарийла па ше, ший делал лорабе, лишьача ґІо-коньъостал де хоиш хила. Иа декхар тІадуж барХІ шерал совГІа хьалъинача вай мехка граждана-ната. Иудухьа машара хила ю дуккха пах боабеш долчи гергах лорабалара средствашиг йовзаш, практике парна болх бе хоиш хила веза войх хІаравар. Уж пах — бераш, къахьегамхой, студенташ, ґІулакхоре пах Іомабу центр я цар болх бу хилхьа еррига а юхакердаьккхий экспозиций. дикка чІоаГІа шеръьий атенэма историе раздел.

Музея библиотеке гулдаь да религе, философе, атенэма историех дола 140.000 эзар совГІа книжка. Музея доккха дакъа лоац вай мехка диня духьалара пропаганда деГІаІоалаеча.

СУРТА ТІА: «Дин къаьларча дуйсе пархІата уйлашиг тхаьча экспозицена юхе.

Н. НАУМЕНКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Нагахьа санна моллагІча моастагІча пайца ракетоносцеран тІом хьоаьбой вай гражданех хІаравар декхарийла па ше, ший делал лорабе, лишьача ґІо-коньъостал де хоиш хила. Иа декхар тІадуж барХІ шерал совГІа хьалъинача вай мехка граждана-ната. Иудухьа машара хила ю дуккха пах боабеш долчи гергах лорабалара средствашиг йовзаш, практике парна болх бе хоиш хила веза войх хІаравар. Уж пах — бераш, къахьегамхой, студенташ, ґІулакхоре пах Іомабу центр я цар болх бу хилхьа боахама объекташ. Иудухьа ю объекташна массана я йоаьккхо е ела ю балхах лаьна йоаьна хІамаш маха диника Іомидеш, цунах уж ихетабеш йоаьна занятеш чакхйоккхаш. Ю занятешкеи ученешкеи пах Іомалургба лорабала а, телефочаца, радиона, телевидене ґІоалла душ йоаьна сигналаш йовза а уж ихетде а. ІО дешаре Іомабу шийна а шийна а медицинский ґІо де, лорабалара йоаьна индивидуальни средствеех бизза пайда эна, лишьача моттиге пах ґІалхарбаха. тІехь на тетташ сиха де дезаш дола аварийно-восстановительни балхаш де. ихьдола хІамаш чакхдаха.

ІО дешара Іомадаь хІамаш пакъдаргда тІом боаьча Машара хаца пахарг дагдоаьнаш шийденнича дуламера ґІулакхашта духьале оттлаьра, вохи а ца вохиш лишьача моттиге біухо а хиннаа діоттара.

Діадахача шера ю болх дезаш діоттабеь бар ГРМП, «Красный молот», «Электроприбор» заводашка, кооперативни техникуме. Грознерча № 56 йоаьна юкъерча школе. Гудермесски районерча «Новогрозненский» совхозе, ихьчаьхьа.

Граждански оборонах йоаьна занятешка, ученешка дика Іомалу эвакуаце ґІулаьх. Эвакуаце порядокн хаи ю йиш я болх бечи е дешача моттигерча администрацетара.

Эвакуаце сигнал хилча, хІаравар декхарийла ю лорабалара ю-ший средствашиг, документашиг, ихьь дийнаьна лаьрхІа ихача, тІайилла, кІаьлйилла, ихьйота массаза а эпаш йоаьна хІамаш. тІадуьхьа фаранъа хьаьца. Молларіа ча хилараґІа хІаравар декхарийла ва діайха барлаьча хьаьца. ХІара хІамашна ґІа хила деза адрес, ший, дай, тайнан цІе, эвакуаце моттиг тІайолаш йоаьна бирка. Уж тайна бирка хила еза берий барлаьчех діатинга а.

ТІом вайна эпаш баш ма хилба из, ихьабаьхьа, нагахьа санна из хуле, хІаравар декхарийла ва граждански оборона правилаш хоиш хила, уж ьоаьш харга хьежжа хьа хьай, хьа гаргарча, боаьчаь, белача ийьха ихерамлле лорае. Иа деррига а ихета а леш Іомие еза граждански оборона. Цу ґІулакха йовзаш йоаьна йоаьккхо еза ялла еза республикера еррига организацеш учреждениеш Іилхьла. Грознерча горисполкомуправление. цу деше йилла йовзаш яц.

Боаґ1ІаГІа [illegible] тІабхийташ граждански оборона Іомалр — ил да дилла дола патриотически дуьхьа ца маха дулаш дела [illegible] баха пах лорабара [illegible] лоархІаметІа долси [illegible]

Б. ПЕСТРЯКОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЮБИЛЕЯШТА ХЕТАЯЬ ВЫСТАВКАШ

Нохч - ҐІалґІайчен автономе 60 шун ший Іоламаґ1а из Россена юкъеьха 200 шун дилара хеталь «Даим цхьана» яха книжкай выставка пІашаґІъеллай А. П. Чехова цІерагІча республикански библиотека къаман - краеведчески отделе. Цига да партийн а советски а культалхой. Іилмалхой, язархой, журналистий тапп-тайпарча ханашка яздаь книжкаш. Цар довзийт діалхача ханара а таханара а вай крал истори, лоамароша эрсий халкъаца доккха доттаґІал тессача ханара хІамаш. Россе хьалха латта культура парна йіза, паччахьа Іаьдала, буржуазена, моттигерча феодалашта дуьхьало цар цхьана къовсам лоаттабаь ханаш, Сийлахьбоаюха Октябрь котбаьнна, Советски Іаьдал чІоаґІдиь, мехка социализм хьалъеь шераш.

Патриотически уйла йолаш Нохч-ҐІалґІайчен къахьегамхой, беррига баха пах кхетабара. діанхача ханара нохчийн ґІалґІайн турпала ґІулакхаш довзийтара 'чІоаґІа лоархІам болаш да выставкера книжкаш. Царна хьашт долаш дукха нах ух укх деношка библиотеке.

Д. АЛБАКОВА.
библиотека йоккхаґІйола библиограф

* * *

Республикански краеведчески музее хьайийлла Нохч - ҐІалґІайчен автономе 60 шун шин Іоламаґ1а Россена из юкъеьха 200 шун диларе хеталь керда книжкай выставка. Экспозице гойташ да Нохч-ҐІалґІай книжни издательство арахийца тайп-тайпара книжкаш. Да укхаза вай мехка хеталаь революци хилалехьа арадийина книжкаш а. Выставке белгала да М. Бузуртанова, Н. Виноградова, С. Умарова «Даймана цхьана», М. Аушева «Вежарий цхьоаґІонна» яхеи ихьдолеи книжкаш.

Экспозицица дика довзийт Нохч - ҐІалґІайчен истори, культура, литература халкъа боахам.

А. ЛЬВОВ.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Поккха концертий программа кийчьаьй «Костер» яхача берий музыкально-хоровой студе.

400 гаргга бер да сза-йоккха станокашъеча Коломенски завода Н. Н. Ленина цІерагІча культура Дворена цу студи балха юкъе дакъа лоацаш. Дуккха дукхагІбола дешархой — станкозавода болхлой бераш. «Костер» яхача хоровой студе халкъа коллектив яха цІи лелаю.

Цун репертуаре 200 совГІа эрсий, довзол арахьарча классикий произведенеш, советски композиторийн халкъеи иллеш да. «Костер» яхача концертий хоро айхха буьлам лоаттабу композиторашца.

СУРТА ТІА: къона артисташ болча хьоашалґІа венав композитор Г. Струве.

А. СЕМЕХИНА сурт.

КАЗАХСКИ АРЕНИЙ ИЛЛЕШИ ХАЛХАРАШИ

Йоакхо еш лора а ю керда а йоаккх шин халкъа фольклорни тІехьале Казански ССР-а Паччахьалкеи иллейн халхарен ансамбло.

Дайнадий шоаца казахски мастерицаш говзача кулгана фертаеш ґІупешаеш деш? Цар къахьегама поэзи ма дара чулаьцай «Кина — басу» яхача халхаро. Мехкарий ихьаьккха хороводе сиено тІа хьаоттаеш ихалнаха дукха сеача «Косалма» яхача шолхача гиагий форма.

Ансамбль шин репертуаре халмъа искусство хьаллоаттаьаь на Іеш, таханвидар, искусства пай хаьнара толамаш юкъе а доаладеш творчески деґІайоалаю. Дукхагіа йола концертий номераш, цхьана товш йола тайп тайпара жанраш юкьейоаґІа вокально-хореографически композицеи я — хоровойн сольнин иллеш, халхараш, халкъа инструменташ лекхар, къаман малалдархой яхь. Казански ССР-а иллейн халхарен ансамбль, пІашаґІйхинґІар тІехьаь ихнъ шу совГІа ха хьалха, целина карарзаеча хаца.

Ансамбль дукха гастролашка ух мехка тІолла. белгала аьлча «Олимпиада-80» яхача культурни программе дакъа лоацаш я хиннай. Бозамца тІаийбаьб казахски артисташ Европа, Азе, Америка дуккхача мехкий зрителаш а.

Довзол дехьа ихача хана ихьча къамий фольклорни произведенешца совйоаьккх коллективо шоай репертуар. Цу юкъе да чешски беламе дола «Халхар де халхар дех», немецки хоровой «Хала да ала» яха иллеш, венгерски халкъа вахарера вокально-хореографически спектакл. Азе хореографически искусство хьаьккхаш дола «Малхбоалчи халхар» Сирийски балетменстера ансамблца отдийр арабски халхари мотиваш юкъе йола сюита.

Э. ТАРГАКОВ.
(АПН).

КОТАЛОННА ТІАХЬЕХАШ ДОЛА КНИЖКА

Гудермесерча Н. И. Ленина цІерагІча машиннийн клубе хилар Л. И. Брежнева «Дагдоаьнарен» ґІаьчча книжка хеталь йоаьна Іилмаьлрактически конференций.

«Котаьлон тІахьехаш дола книжка» яха доклад йор КПСС горкома секретарь Мелисеева Галина Иванівнаеи.

Нагирхьеш патриотически интернационални кхетам лучча цу книжка меа Іо-ноя къаьстал ду дийнар ВЛКСМ горкома хьаьчарча секретарь Легкодухов Романа, «Медиинструменте» заводе партькома секретарь Аннинович Мария Андреевна.

Боккхача сатъедамца дадийнар конференце гулбенарашца гІоалаеш а Сийлахь боккхача Дайнехьа а тІеман доаьлаьнчоь Престиньон Георгий Павловича, локомотивий депо машинистаинструктора Шевченко Виктор Андреевича № 107 йоаьна юкъерча школа лецархочо Ширапов Лемаж, нечкъа карарзаеча хана йиш дакъа лоацаш хиннача № 8 йоаьна СПТУ преподавателе Андреяна Юрий Петровича, «Гудермесский» совхозе водителера Лиговы Петр Иванович.

Къаьстен чІоаґІа лаьнчоь тоаьр ґІаьт. Сийлахь боккха Дайнехьа тІом болчи хана 18-на арме 123-ча къаьстта-ча армейски авиационни эскадрилье летчик хиннаеи, хІаьта хІаьна Гроознерча мехкарта институтера доцент Баламбет Анатолий Павлович ча дийнаьчуна.

ТІем тІа карагІдийна лелаьа «Улакхаш бохьаьн Аьлгерий Павловича хьаьхьоаьлъ хиннаеи орден цунна хьаьспар Л. И. Брежнев хиннаеи. Цу [illegible] лаьцна а дуьхьа ґІаьчча Л. И. Брежнева шин хиннаеча ґІаьнарех таьца а дийнар ца.

Клуба фоне хьаьчоьтаеш пр Л. И. Брежнева хьаьдолна ґІоґІьаьсх йоаьна выставка.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хи».
8.45 — «АБВГДейка».
10.15 — «Школа, дай-ималай».
10.45 — «Жов» яхача Молодежная СССР паччахьалкеи академически ансамбла концерт.
11.35 — «Дикин тоьмаран дуьхьаґІа [illegible]».
12.00 — «Спортлотто» 3-ґІа тираж.
12.10 — «[illegible] дечашкеи ґІоалаеш». СССР халкъа хьаьвзинна Д. Налбандина произведенеш выставка.
12.40 — «Иг шоаца дуьхьаґІа». Изобретательий конкурс.
13.25 — «Радуга» чаьнъа творчестве йолча телевидениена программа IV Дуйсе хилхьашта юкъера фестиваль. «Лезаьл юкъе діаьхьоаьл йола себреваш» (СССР).
13.50 — СССР-ан Монголийн юкъе доттаґІаьа цхьана къаьнъегара, [illegible] ґІо лаьр договора нуьйш ятаьра деньга. «СССР Монголии — цхьаьнгара баьхьнаьн йола партнерийн [illegible] документальни фильм.
14.00 — «Эьрано доттаґІий гулбу». СССР — МНР.
14.30 — «БіаґІгаґІмар — теша доладар».
15.30 — «Керлаьрашка».
15.45 — Фильм — берашта. «Сигда бесса діаґІиг».
16.45 — Политически обозревателе Ю. А. Летунова къаьнъьл.
17.15 — «Эрси романс».
17.50 — «Правда» газета политически обозревателе Ю. А. Жукова къаьнъьл.
18.35 — Керда мультипликацийн фильмаш.
19.15 — Хоккеях йола СССР чемпионат. СКА — ЦСКА. 2-ґІен, 3-ґІен периодаш.
20.30 — «Голубой огонек». [illegible] ґІаьйтъьл программа керлаьрашца.
22.00 — «Хи».
22.35 — «Голубой огонек» діаьхьоаьл.
00.10 — «Керлаьрашка».

II ПРОГРАММА

9.00 — Іуйранера гимнастика.
9.15 — «Уйаьхьенна хьаьл лоаьн ньо залер» (физкультурина хьехамаш).
9.35 — «Башкирский сувенир» Телевидениена документальни фильм.
9.50 — Доалол ираьзарча фильма эьрам. «Бийсана оттаьл эьн». Тед. хуьл. ф. (Франция).
11.10 — «Говзаньчий город». Телевидениена документальни фильм.
12.00 — «Музыкальни ваьнъ».
13.00 — «Музыкальни ваьнъ».
13.35 — «Деха, тІа ялаьл». Фильмий ансамблий выступленеш.
14.05 — Телевидениена фильм.
14.20 — «Олим ийдьча цхьаьтеч». Концерт.
14.50 — «Полиаш» яхача фильма-концерта премьера.
15.35 — «Лаьттан сиг» яхь телевидениена документальни фильма премьера.
16.35 — «Ша тІара балх. Фотографи хог-соаьлаьш хаьвара говзаньчаьнна ваьнъ а ваьнъ».
17.30 — «Дуйсе хилхьашта юкъера обозренеш».
17.45 — Керда мультипликацийн фильмаш.
18.05 — Узбекски ССР телевидение программа СССР халкъа хьаьдиьвинна Р. Ахмедова йола документальни фильм.
18.35 — Эстрадни концерт.
19.30 — «Лайна болх. Лайна ваьнъ». Польшерча [illegible] ваьнъ.
19.50 — «Хьаьвзинна [illegible] (ґІаьнарен [illegible]).
20.50 — «Ваьнъ [illegible] ґІаьнарен [illegible] ґІаьнарен [illegible] ґІаьнарен